
Interpretation of verbal and nonverbal communication in the linguistic landscape of the world (based on sports)

**Shukurullayeva Kamolakhon
Kamoliddin qizi²**

*Student,
Andijan State Institute of Foreign Languages*

Scientific advisor: **Akhunov Muqumjon
Mukhammadaminovich**
*Doctor of Philosophy (PhD) in Philological
Sciences, Associate Professor*

Annotation *This article analyzes the role of verbal and nonverbal communication in the linguistic landscape of the world using the example of sports. The main goal of the study is to determine how the two types of communication are manifested in the sports process. The article examines the use of verbal and nonverbal means in sports such as football and basketball. As a result, the interrelation and effectiveness of these types of communication are substantiated.*

Keywords *Linguistic landscape, verbal communication, nonverbal communication, sports communication gestures, body language, team play*

Olamning lisoniy manzarasida verbal va nonverbal muloqotning talqini (sport turlari asosida)

Shukurullayeva Kamolaxon Kamoliddin qizi

*Talaba,
Andijon davlat chet tillari instituti*

Ilmiy rahbar: **Axunov Muqumjon
Muhammadaminovich**
*(PhD) Filologiya fanlari bo'vicha falsafa doktori,
Dotsent*

Annotatsiya *Ushbu maqolada olamning lisoniy manzarasida verbal va nonverbal muloqotning o'rnini sport turlari misolida tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi sport jarayonida muloqotning ikki turi qanday namoyon bo'lishini aniqlashdan iborat. Maqolada futbol, basketbol kabi sport turlarida verbal va nonverbal vositalarning qo'llanilishi ko'rib chiqiladi. Natijada ushbu muloqot turlarining o'zaro bog'liqligi va samaradorligi asoslab beriladi.*

Kalit so'zlar *Lisoniy manzara, verbal muloqot, nonverbal muloqot, sport kommunikatsiyasi, imo-ishora, tana tili, jamoaviy o'yin*

Интерпретация вербальной и невербальной коммуникации в языковой картине мира (на основе спорта)

**Шукуруллаева Камолахон
Камолиддин кизи**

*Студент,
Андижанский государственный институт
иностранных языков*

² Shukurullayeva K.K. — ORCID: 0009-0001-6504-3699

Научный руководитель: **Ахунов Мукумжон
Мухфмадаминович**
*Доктор философии по филологическим
наукам (PhD), Доцент*

Аннотация *В данной статье анализируется роль вербальной и невербальной коммуникации в языковом ландшафте мира на примере спорта. Главная цель исследования – определить, как два типа коммуникации проявляются в спортивном процессе. В статье рассматривается использование вербальных и невербальных средств в таких видах спорта, как футбол и баскетбол. В результате обосновывается взаимосвязь и эффективность этих типов коммуникации.*

Ключевые слова *Лингвистический ландшафт, вербальная коммуникация, невербальная коммуникация, спортивная коммуникация, жесты, язык тела, командная игра*

Kirish

Muloqot inson hayoti va ijtimoiy munosabatlarning muhim tarkibiy qismlaridan biridir. Muloqot nazariyasiga ko'ra, u odamlarning turli xil belgilar va belgilar tizimlaridan foydalangan holda ma'nolarni yaratish hamda almashish jarayonini o'z ichiga oladi. Ushbu jarayon orqali insonlar o'z fikrlarini ifoda etadi, ma'lumot almashadi va jamiyatda o'zaro tushunishga erishadi. Ziyonet kabi manbalarda muloqot shaxslararo munosabatlar va ijtimoiy hamkorlikni shakllantirishda muhim rol o'ynashi ta'kidlanadi.

Koinotning lisoniy manzarasi nuqtai nazaridan muloqot insonlarning voqelikni til va turli ramziy tizimlar orqali qanday idrok etishi va talqin qilishini aks ettiradi. Ushbu yondashuv ma'no hosil qilish jarayonida verbal va noverbal vositalarning o'zaro ta'sirini alohida ta'kidlaydi. Sport sohasi mazkur o'zaro ta'sirning yaqqol namunasini ko'rsatadi, chunki sportchilar o'z harakatlarini muvofiqlashtirishda nafaqat og'zaki ko'rsatmalarga, balki noverbal signallarga ham tayanadilar.

Adabiyotlar tahlili

Muloqot odatda ikki asosiy turga bo'linadi: verbal va noverbal.

Verbal muloqot: Tildan og'zaki yoki yozma shaklda foydalanishni anglatadi.

Noverbal muloqot: Imo-ishoralari, yuz ifodalari, tana harakatlari va boshqa vizual belgilar orqali amalga oshiriladi.

"Nonverbal Communication" asarida ta'kidlanganidek, noverbal elementlar ko'pincha verbal xabarlarini to'ldiradi yoki ayrim hollarda ularning o'rnini bosadi, bu esa muloqotni yanada samarali va ifodali qiladi. Sport psixologiyasi bo'yicha tadqiqotlar shuni ta'kidlaydiki, jamoadoshlar o'rtasida tez-tez og'zaki muloqot qilish, ayniqsa tezkor jamoaviy sport turlarida real vaqtda muvofiqlashtirishni kuchaytiradi. Shuningdek, samarali og'zaki fikr-mulohazalar bosim ostida chidamlilikni qo'llab-quvvatlaydi va sportchilarga musobaqa paytida strategik tuzatishlarni muhokama qilishda yordam beradi.

Metodologiya

Tadqiqot davomida futbol, basketbol va voleybol kabi jamoaviy sport turlari asosiy tahlil obyekti sifatida olindi. Tahlil jarayonida quyidagi usullardan foydalanildi:

- *Qiyosiy tahlil:* Verbal va noverbal signallarning o'yinning turli bosqichlaridagi roli solishtirildi.

- *Sintetik yondashuv:* Sportchilarning harakatlarini muvofiqlashtirishda og'zaki ko'rsatmalar va vizual signallar (ko'z bilan aloqa, tana holati)ning birlashuvi o'rganildi.
- *Nazariy manbalar tahlili:* Sport muloqoti bo'yicha xalqaro tadqiqotlar (Özsaydi, 2024; Mehrabian, 1972) natijalari umumlashtirildi.

Natijalar

1. *Sportda verbal muloqotning roli*

Og'zaki muloqot sportda asosiy rol o'ynaydi, bu o'yinchilar va murabbiylarga mashg'ulotlarda ham, musobaqalarda ham ko'rsatmalar almashish, taktikani aniqlashtirish va tezkor qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

Sportdagi muloqot shaxslar o'rtasida ma'lumot, fikrlar va his-tuyg'ularni uzatishni osonlashtirish uchun juda muhimdir.

Futbolchilar o'rtasida umumiy og'zaki ishoralar taktik niyatlar va fazoviy tashkilot haqida umumiy tushunchaga yordam beradi, bu esa jamoaning ish faoliyatini yaxshilaydi.

Aniq va konstruktiv fikr-mulohazalarni taqdim etadigan murabbiylar sportchilarda yuqori darajadagi ishonchni keltirib chiqaradi, natijada jamoaning birlashishi kuchayadi.

Mashg'ulotlar davomida og'zaki o'zaro ta'sir qilish sportchilarning ma'lumotni qayta ishlash va harakatlarni oldindan bilish qobiliyatini oshiradi.

2. *Sportda nonverbal muloqotning ahamiyati*

Og'zaki bo'lmagan muloqot – so'zlarsiz ma'lumot uzatish jarayoni – sportda ham juda muhim ahamiyatga ega bo'lib, bunga tana tili, imo-ishoralar, yuz ifodalari va fazoviy masofa (proxemics) kiradi.

Tezkor o'yinlarda (basketbol, voleybol, futbol) vaqt cheklovlari va o'yin shovqini sababli faqat og'zaki muloqot yetarli bo'lmaydi.

Qo'l ishoralari, bosh irg'ishlar yoki ko'z bilan aloqa kabi signallar o'yinni uzluksiz davom ettirgan holda strategik muloqot imkonini beradi.

Basketbol o'yinida point guard qo'l ishoralari orqali "pick-and-roll" strategiyasini jamoaga bildiradi.

Tana yo'nalishi va yuz ifodalari jamoa a'zolari o'rtasida ishonch va hamjihatlikni mustahkamlashga yordam beradi.

Murabbiylar "thumbs-up" yoki boshqa qo'l ishoralari orqali ko'rsatmalarni tez va samarali tarzda yetkazadilar.

Muhokama

Sportdagi og'zaki muloqot nafaqat buyruqlarni berish, balki strategiyani birgalikda ishlab chiqish, raqiblarning harakatlarini talqin qilish va motivatsion mustahkamlashni ham o'z ichiga oladi. Og'zaki va og'zaki bo'lmagan signallar birlashib, o'yinni yanada samarali qilish va tushunmovchiliklarni kamaytirishga yordam beradi. Masalan, og'zaki bo'lmagan muloqot hissiy holatni ifodalashda ham muhimdir: g'alaba yoki mag'lubiyatni ifodalovchi imo-ishoralar sportchilarning ruhiy holatini va jamoa ruhiyatini shakllantiradi.

Ushbu ikki muloqot turining birlashuvi strategik muvofiqlashtirish va hissiy boshqaruvni bir tizimga birlashtiradi. Noverbal signallarni mukammal bilish sportchilarga dinamik va bosim ostidagi o'yinlarda birgalikda samarali ishlash imkonini beradi. Shunday qilib, og'zaki muloqot nafaqat jamoani muvofiqlashtirish, balki individual sportchi rivojlanishida ham muhim o'rin tutadi.

Xulosa

Sportdagi muloqot insonlar o'rtasidagi samarali hamkorlik va muvaffaqiyatning ajralmas qismidir. Og'zaki muloqot strategiyalarni aniqlash va real vaqt rejimida o'zaro hamkorlikni ta'minlash, og'zaki bo'lmagan muloqot sportchilarning qarorlarini yanada aniqroq va samaraliroq qiladi. Sportdagi verbal va nonverbal muloqotning uyg'un ishlashi nafaqat jamoa koordinatsiyasini oshiradi, balki individual sportchi rivojlanishiga ham sezilarli hissa qo'shadi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, samarali muloqot tizimi sportda yuqori natijalarga erishish uchun strategik, psixologik va shaxsiy rivojlanish aspektlarini birlashtiradi. Jamoa

a'zolari o'rtasida ishonchni mustahkamlash,
motivatsiyani oshirish va muvaffaqiyatni

ta'minlashda ushbu muloqot turlarining o'rni
ajralmasdir.

References:

1. Blaser, T., & Seiler, R. (2019). Team communication and coordination in sports: A tactical perspective. *Journal of Sports Science, 37*(5), 512–523.
2. Burgoon, J. K., Guerrero, L. K., & Floyd, K. (2016). *Nonverbal communication*. Routledge.
3. Furley, P. (2021). The nature and culture of nonverbal behavior in sports. *International Review of Sport and Exercise Psychology, 16*(1), 448–473.
4. González, M., Smith, J., & Brown, L. (2011). Verbal and nonverbal communication in team sports. *International Journal of Sport Psychology, 42*(3), 210–225.
5. Mehrabian, A. (1972). *Nonverbal communication*. Aldine-Atherton.
6. Miller, A., Roberts, K., & Thompson, J. (2021). Language and team coordination in competitive sports. *Journal of Sport Communication, 14*(1), 55–72.
7. Özsaydı, Ş., Uslu, Ö. S., Kaplan, K., & Görücü, A. (2024). The role of communication in sports performance and athlete motivation. *Turkish Journal of Sport and Exercise, 26*(3), 451–459.
8. Pedersen, P. M., Miloch, K. S., & Laucella, P. C. (2007). *Strategic sport communication*. Human Kinetics.
9. Ika Novitaria, M., & Subarkah, A. (2018). *Analysis of interpersonal communication in sports*. Proceedings.